

Iniquitatis. ¶ Nos uero debemus gratias agere deo semper de uobis fratres dilecti à domino, quia assumpsit uos deus à principio ad salutem in sanctificatione spiritus & fide ueritatis, in quam & uocauit uos per euangelium nostrum in acquisitione gloriae domini nostri Iesu Christi.) Hoc loco prescientia dei personat, qui scit omnium mentes ante natiuitatem eorum. Nec enim latet illum qui credituri sunt: idcirco à principio scit hos fideles fore qui credentes augmentum fidei faciunt non detrimentum. Sanctificati enim per fidem ueritatis euangelij filij dei acquiruntur ad augmentum gloriae corporis Christi, sicut in alia epistola ait: Vt crescant, inquit, omnia in incrementum dei. Quicumque enim deserto diabolo confugiunt ad fidem Christi, augmentum faciunt deo in corpore Christi, qui prius fecerat detrimentum. ¶ Itaque fratres state & tenete traditiones nostras quas didicistis, siue per uerbum, siue per epistolam nostram.) Vt praescientia dei maneat in salutem illorum, idcirco in traditione euangelij standum, ac perseverandum monet, ut solliciti sint, ne desidia & ocio torpentes in operibus dei, non impleant quod ceperunt. Sic enim praescit credere & posse manere si crebra admonitione pulsentur. ¶ Ipsae autem domini noster Iesus Christus, & deus pater qui dilexit nos, & dedit consolationem aeternam & spem bonam in gratiam consoletur corda uestra & stabiliat in omni opere & uerbo bono.) Quoniam pater & filius una uirtus unaque diuinitas & substantia est, idcirco non dubitauit primum deum nostrum Iesum Christum nominare: deinde deum patrem nostrum, dignatione eius non ueritate naturae, qui intantum dilexit nos ut filium suum daret pro nobis, deum pro hominibus, pro seruis dominum, pro adoptiuis filium uerum, ut mors eius uita nostra fit, & resurrectio eius iustificatio nostra. Secundus autem aduersus eius requies uitae nostrae, & gloria in aeternum, ut ista spes consolatio sit praesentium pressurarum, per quam fundati crescerent in bonis operibus & doctrina.

SCAPVT III.

Quod

Vod reliquum est fratres orate pro nobis, ut uerbum domini currat & clarificetur, sicut & apud uos, & liberemur ab iniquis & nequam hominibus. Non enim omnium est fides.) De cetero orandum hortatur, ut dignetur deus doctrinam suam infatigabili cursu dirigere & transfundere per os apostoli sui in aures audientium, & ut compesceret & sedaret malorum hominum seditiones qui diffidunt ueritati, & loquendi fiducia cresceret apostolo ad eius fructum & conversionem multorum. ¶ **Fidelis autem deus qui stabiliet uos & custodiet a malo.** ¶ Quoniam deus fidelibus & bonae uitae hominibus auxilium suum non defuturum in necessitate promisit, ad confirmationem illorum, hi autem tam in fide quam in opere emuli erant bonorum, idcirco fidelem deum dicit in promissis eius, quia prouidentia eius esset circa eos. ¶ **Confidimus autem in domino de uobis quoniam ea quae praecipimus & facitis & facietis.** ¶ **Propter quod mereri illos, ut dei defensione tutos praestari consideret, idcirco ea quae illis praecipiebat in nomine domini fieri ab illis & tutura esse non dubitabat.** ¶ **Domini autem dirigat corda uestra in dilectione dei, & expectatione Christi.** ¶ Hoc illis exoptat a deo quod non ambigit posse praestari, ut in dei charitate cor eorum proficeret ad expectandum aduentum domini, ut contempto seculo desideret aduentus eius qui seculum uicit. ¶ **Denuncia mus uobis fratres in nomine domini Iesu Christi discernere uos ab omni fratre intemperanter ambulante, & non secundum traditionem quam acceperunt a nobis.** ¶ Quoniam in omni plebe non omnes obediunt sunt uerbo doctrinae, non legis, sed suum placitum & consilium sequentes, propter hoc declinandum ab his praecipit, ut cognoscant semetipsos errare. ¶ **Ipsi enim scitis quemadmodum debeatis imitari nos, quia non intemperanter uiuimus apud uos, neque gratis panem edimus a quoquam, sed in labore & fatigatione nocte die operantes, ad hoc ne graues essemus cuiquam uestrum, non quia non habuerimus potestatem, sed ut nosmetipsos formam daremus uobis ad imitandos nos.** ¶

Non illos dicit ignaros operis & laboris sui, quem sedulo exitu operabatur, ne pane indigeret alieno, ut exemplum daret eis ad imitandum illum. Neque enim reprehensibile esset si panem ab his reciperet ad corporis curam, qui animis illorum escam spiritalem praebebat, quae etiam corpori immortalitatem cum gloria procuraret. Tunc etiam exerta potest esse libertas, si semetipsum quis uentris causa aut pecuniae nulli subiiciat suo pane contentus, maxime quod ad laudem magis proficit, si cum liceat & sit fumendi potestas contineat. Hic talis prodesse potest audientibus se. Reuerentiam enim habebunt rigoris huius, & ea quae ab hoc mandantur praetermitti non poterunt.

¶ Nam cum essemus apud uos, hoc praecipiebamus uobis quod si quis non uult operari nec manducet.) Non solum uerbis docebat, sed hortabatur & factis. Idonei enim magistri est si ea quae uerbis docet, operibus expleat. Tunc enim addiscentes uera esse sciunt quae audiunt, si negligi illa non uiderint a doctore. Quamuis enim manifeste uera esse non ignorentur quae docentur, tamen si negligi ceperint a magistro, difficile proficient audientibus. Magis enim opera suadent quam uerba. Quam ob rem magis praemissis remunerandi sunt, qui negligentibus magistris de solis uerbis proficiunt, tam in opere quam in sensu. Forma enim erat his qui mediocris uel tenuis erant substantiae in plebe, ut discerent quatenus libertatem suam non amitterent. Vnde & Salomon: Raro, inquit, inferes pedem ad amicum tuum, ne saturatus tui oderit te. Qui enim frequenter ad alienam mensam conuenit, ocio deditus aduletur necesse est pascenti se, cum religio nostra ad libertatem homines aduocet. Ideoque si quis, inquit, manducare spernit, cesset a labore, ut quia nullus sine cibo potest uiuere det operam laborandi, ut arbitrio suo uiuens deum possit habere propitium. ¶ Audiuimus enim quosdam ambulare inter uos intemperanter nihil operantes, sed curiose agentes.) Qui ociosi esse desiderant id agunt quatenus occasio nascatur, qua introitum suum desiderabilem faciant domibus diuitum ambulan

Prouer. 25

tes, gesta & opiniones uerborum subtiliter colligunt, sci-
entes quid de quo uelint audire, ut libenter & requisiti
pascantur. Quod factum ualde abhorret disciplina do-
minica. Horum enim uenter deus est, qui fœda cura ne-
cessaria prouident. ¶ His igitur huiuscemodi denuncii-
amus & exhortamur in domino Iesu Christo, ut cū que-
te operantes suum panem manducent.) Vt eis facilius
suadeat, interposito nomine domini Iesu Christi, exhor-
tatur eos ut obaudiant quid eis sit utile. ¶ Vos autem
fratres nolite deficere in benefaciendo. Quod si quis nō
obaudit uerbo nostro per epistolam hunc notate, & no-
lite cum eo conuersari, ut reuerentia confundatur. Non
uelut inimicum existimetis, sed monete consilijs ut fra-
trem.) Propter quod superius unumquemq; suum pa-
nem manducare debere præcepit, ne forte quidam illo-
rum occasionem parcitatis & inhumanitatis captarent,
ideo statim subiecit: Vos autem, inquit, fratres nolite de
fatigari benefacientes. Neq; enim in reprehensionem ue-
nit qui humanus in largiendo est, sed hic qui cum possit
laborem ferre, ocio uult uitam agere. Quem si epistolæ
autoritas non corrigit, notandum hunc nec conuersan-
dum cum eo præcipit, ut confusus qui ab omnibus euita-
tur subiiceret se præceptis apostoli, Quod tamē sine ira-
cundia & contumelia uult fieri, ut patienter declinetur
ab eo: ita tamen ut si res attulerit loqui cum eo, monen-
dum illū, ut patiat se corripī, nec ultra præcepta apo-
stoli cōtemnenda: familiaritatem quoq; tam diu cum eo
non habere, q̄ diu obaudiens fiat. Nam si ad iracundiam
contumelijs laceffatur, peior se fiet. Incitatur enim ad cō-
tentionem, & incipiet erratum suum uelle defendere, post
autem erubescere emendare se, ne quod prius excusabat
postea fateri uideatur. ¶ Ipse autem deus pacis det uo-
bis pacem semper in omni loco. Dominus cum omnibus
uobis semper.) Quod suum est bono uoto illos prose-
quitur quasi clarissimos filios, optans semper cum illis
pacem manere quæ est dux ad uitam æternam. Cum his
enim dominus se esse promisit qui fuerint pacifici. ¶ Ipsa

salutatio mea manu Pauli, quod est signum in omni epistola, ita scribo.) Propter interpolas & adulteratores scripturarum, semper se manu sua in omni epistola sua salutationem subscribere testatur, ut sub nomine eius epistola accepto ferri non possit quæ non fuerit manu eius subscripta. ¶ Gratia dñi nostri Iesu Christi cū omnibus uobis amen.) Hęc salutatio manu apostoli cōscripta est, qua gratiã dñi nostri Iesu Christi optat esse cū eis amē.

DIVI AMBROSII

BROSII MEDIOLANENSIS EPISCOPI

commentarij in epistolam beati Pauli ad Timotheum. I.

PRÆFATIO.

Timotheus filius fuit mulieris Iudææ fidelis, patre Greco, cuius causa paruulus circumcidi nō potuit. Qui studio matris suæ sacras literas didicit, qbus operam dans bonam sibi uitam instituit. Hunc Apostolus cum uoluisset assumere, sciens idoneum fore dispensatorem euangelicæ ueritatis, causa Iudæorum cōpulsus est circumcidere cum instantibus eis, ut qui matre Iudæa natus esset, incircuncisus assumi non deberet ad magistrum propter testimonium generis. Hunc ergo iam creatum episcopum instruit per epistolam quomodo deberet ecclesiam ordinare.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS apostolus Christi Iesu, scđum imperiũ dei & saluatoris nostri Christi Iesu spei nostræ, Timotheo germano filio in fide, gratia, misericordia, pax à deo patre & Christo Iesu dño nostro.) Patris & filij imperio apostolum se factum ostēdit, ut in deo patre salutem & Christo filio eius spem prædicaret ut quia nemo negat salutem esse in deo, nec quisquã dubitaret